

کتاب اول

تعلیمی فراگیر و دوستانہ بوجودی آید

کتاب اول: تعلیمی فراگیر و دوستانہ بوجودی آید

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

راه‌نما

رساله شماره 1، محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال را تشریح می نماید و منافع آن را برای معلمان، اطفال، والدین و همچنین مردم بیان می کند. این رساله به شما کمک می کند تا جنبه های فراگیر و دوستانه فعلی مکتب و همچنین جاهایی را که نیاز بیشتر به بهبود دارد شناسایی نمایید، این رساله درباره چگونگی پلان گذاری برای بهبودی و همچنین چگونگی نظارت و ارزیابی پیشرفت کاری شما ایده و نظر می دهد.

وسایل

- 1 ۱,۱ محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال چیست و چرا مهم می باشد
1 منظور ما از ” فراگیر“ و ” آموزش دوستانه“ چیست؟
5 اجزاء و عناصر مهم محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال کدامند؟
7 منافع محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال چه می باشد؟
- 11 ۱,۲ در حال حاضر ما در چه وضعیتی هستیم؟
11 آیا تا کنون مکاتب ما دارای محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال بوده اند؟
16 چطور مکتب ما می تواند به یک محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال تبدیل شود؟
18 چطور می توانیم یک تغییر پایدار ایجاد نماییم؟
- 20 ۱,۳ مراحل تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال
20 چگونه برای تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال پلان گذاری نماییم
23 چطور پیشرفت خودمان را نظارت کنیم
- 25 ۱,۴ چه چیزهایی را آموخته ایم؟

ابزار ۱,۱

محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال چیست و چرا مهم می باشد؟

فراگیر بودن به معنای انجام تغییرات عملی می باشد، به نحوی که کلیه اطفال به شمول آنهایی که دارای پیشینه/سابقه و توانایی مختلف هستند در تعلیم و تربیه خودشان موفق شده واز یادگیری لذت ببرند. منفعت این تغییرات تنها محدود به اطفالی که دارای نیازهای آموزشی خاص هستند نمی شود بلکه دربرگیرنده کلیه اطفال و والدین، معلمان، مدیران مکاتب و هر کسی دیگر از اجتماع که برای مکتب فعالیت می نماید می گردد.

منظور ما از فراگیر و آموزش دوستانه چیست؟

فراگیر چیست؟

برای یک مدت طولانی اصطلاح ”فراگیر“ غالباً به معنای «شامل سازی اطفال دارای معلولیت با اطفال سالم در مکاتب معمولی بوده است، ولی در این مجموعه/بسته «فراگیر» معانی بیشتری از اصطلاح رایج دارد.

«فراگیر» شامل اطفالی می گردد که دارای معلولیتهای بینائی و شنوایی (سمعی و بصری)، عدم توانایی در راه رفتن و یا از توانایی ضعیف تری در یادگیری برخوردارند. همچنین «فراگیر» به معنای شامل سازی تمام اطفالی می گردد که ترک تعلیم کرده و یا از مکتب بازمانده اند.

وقتی که از دست اندرکاران افغانی در مسایل تعلیم و تربیه (پلان گذاران تعلیم و تربیه، مدیران مکاتب، معلمان و فعالان تعلیمی) پرسیده شد که تشخیص دهند کدام گروپ اطفال در افغانستان بسیار آسیب پذیر می باشند؟ لست ذیل به عنوان اطفال آسیب پذیر و در معرض ترک شدن و منزوی شدن از ودر سیستم تعلیم و تربیه ارایه گردید. (لست به ترتیب حروف الفبا می باشد):

۱. اطفالی که تحت تاثیر جنگ و منازعه / درگیری قرار داشته اند
۲. اطفالی که تحت تاثیر مواد مخدر قرار داشته اند
۳. اطفال اقلیتهای نژادی، زبانی، اجتماعی و مذهبی
۴. اطفالی که دارای پیشینه ضعیف اقتصادی هستند
۵. اطفالی که مشکل حقوقی دارند/ اطفالی که در محابس (Prison) می باشند.
۶. اطفالی که در ساحات بسیار دور از مکاتب زندگی می نمایند-مثلاً دهاتی که فاقد مکتب هستند.
۷. اطفالی که در روی سرک ها زندگی می کنند/ اطفال بی خانمان
۸. اطفالی که از بی توجهی، واگذاری و سوء استفاده رنج می برند
۹. اطفالی که دارای معلولیت هستند و از وضعیت های صحتی ناتوان کننده رنج می برند
۱۰. دختران
۱۱. اطفال کوچی
۱۲. اطفال کارگر

”فراگیر“ به معنای این است که ما معلمان مسئولیت داریم تا تمامی حمایت های موجود از قبیل (مقامات مکتب، مردم، خانواده ها، اطفال، نهادهای تعلیمی، خدمات صحتی، رهبران اجتماعات مردمی و غیره ...) را جستجو نماییم تا بتوانیم اطفالی را که از مکتب بازمانده اند بیابیم و برای کلیه آنها تسهیلات آموزشی فراهم نماییم.

علاوه بر این، در برخی اجتماعات ممکن است که تمام اطفال در مکاتب شامل شوند، ولی هنوز هم ممکن است بخشی از این اطفال از مشارکت و یادگیری در صنف محروم شوند. به عنوان مثال آنها می توانند اطفالی باشند که:

- درس و تعلیم را می آموزند ولی مجبورند کتابهایی را بخوانند که به زبان مادری خودشان نمی باشند
- کسانی که از آنها هیچگاه خواسته نشده تا در فعالیت ها سهم بگیرند
- کسانی که به هرگز پیشنهاد نشده که در تا سهم بگیرند
- کسانی که تخته سیاه و یا کتاب درسی را نمی بینند و یا اینکه صدای معلم را نمی شنوند
- کسانی که به درستی شنیده نمی توانند
- کسانی که مشکل گفتاری دارند (لکنت زبان)
- کسانی که به خوبی یاد نمی گیرند و هیچ وقت هم کوشش نشده که به آنها کمک شود

اینگونه اطفال ممکن است که در آخر صنف بنشینند و به زودی همه شان ترک تعلیم نموده (از مکتب خارج شوند). به عنوان معلم، وظیفه ما این است که محیطی را بسازیم تا همه متعلمین بخواهند و بتوانند آموزش ببینند، همه اطفال احساس خوشایندی داشته و خودشان را در صنفها و مکاتب شامل سازند.

آموزش دوستانه چیست؟

بسیاری از مکاتب در حال تبدیل شدن به محیط آموزشی دوستانه برای اطفال می باشند، جایی که اطفال حق دارند در حد تمام توانایی های بالقوه خودشان و در یک محیط امن و خوشایند آموزش ببینند. هدف این است که مشارکت و یادگیری در صنوف درسی بهبود پیدا کند نه اینکه تنها به مضمون درسی و امتحانات تمرکز گردد. محیط آموزشی "دوستانه برای اطفال" بسیار مهم است ولی کافی نمی باشد.

اطفال به مکتب می آیند تا آموزش ببینند، ما معلمان نیز همیشه در حال یادگیری هستیم. ما همواره مسایل تازه ای درباره جهان یاد می گیریم تا به متعلمین خود آموزش دهیم، ما یاد می گیریم تا بتوانیم به صورت موثر و دلچسب تر تدریس نماییم. بنابراین متعلمین یاد می گیرند که چگونه بخوانند و حساب نمایند ما نیز خیلی چیزهای تازه از متعلمین خود یاد می گیریم. این بسته آموزشی نیز یک گام به سوی جلو و در راستای این هدف می باشد.

یک محیط «آموزشی دوستانه»، «دوستانه برای طفل» و همچنین «دوستانه برای معلم» می باشد. این موضوع بر اهمیت متعلمین و معلمان که با یکدیگر به عنوان یک اجتماع آموزشی کار می کنند تاکید می کند. اطفال را در مرکز توجه یادگیری قرار می دهد و مشارکت فعال آنها را در پروسه آموزش تشویق می نماید. این مساله نیازها و منافع ما را به عنوان معلم برآورده کرده و ما را قادر می سازد تا به تمام اطفال بهترین آموزش ممکن را فراهم نماییم.

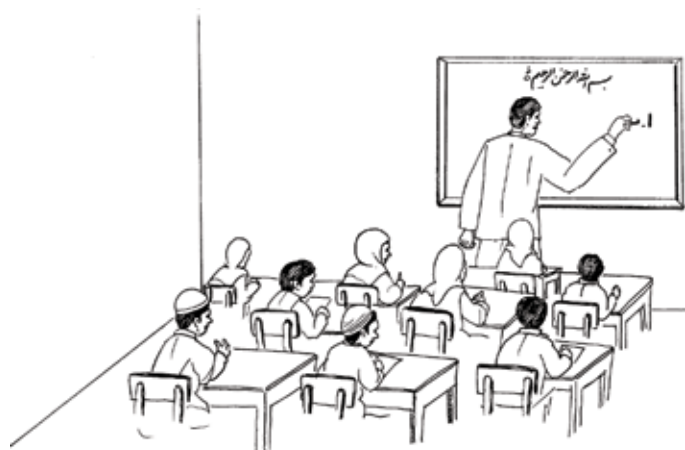
مکاتب دوستانه برای اطفال (CFS) از یک مکتب به مکتب دیگر، از یک ولسوالی به ولسوالی دیگر و همچنین از یک کشور به کشور دیگر متفاوت به نظر می رسند، ولی کلیه این مکاتب بر اساس 6 وجه و اصل مشابه بنیان نهاده شده است که عبارتند از:

۱. مبتنی بر حقوق و فراگیر بوده و از اطفال استقبال می کند
۲. موثر می باشند - و تمرکز بر رشد فکری، اجتماعی، عاطفی و فیزیکی تمام اطفال دارد
۳. سالم، امن و حامی هستند
۴. ساسیت جنسیتی (جنس) و متوجه ضرورت های هر دو جنسیت می باشند
۵. مبتنی بر اجتماع و متمرکز به خانواده
۶. پالیسی ها و سیستم های دوستانه برای اطفال نظارت و ارزیابی دوستانه برای اطفال، نصاب های رسمی و سیستم های حمایتی دوستانه برای اطفال .

لازم است بدانیم که هیچ مکتبی برای اطفال دوستانه نیست مگر اینکه فراگیر باشد و هیچ مکتبی فراگیر نیست مگر اینکه برای اطفال دوستانه باشد و هیچ مکتبی نمی تواند آموزش و تعلیم با کیفیت فراهم نماید مگر اینکه فراگیر و دوستانه برای اطفال باشد.

فعالیت عملی: آشنایی با صنوف فراگیر و آموزش دوستانه

به نظر شما کدام یک از صنوف ذیل فراگیر و دارای آموزش دوستانه می باشد؟

صنف الف.

60 متعلم در یک صنف بر روی چوکی ها نشسته اند و میزهای تحریر درمقابل آنها قرار دارد، کتابچه های تمرین آنها باز است و در دست شان قلم دارند. معلم سئوالهای ریاضی از کتاب صنف سوم را بر روی تخته می نویسد و سعی می کند آنچه را که می نویسد دقیقاً همان سوال کتاب درسی باشد. حالا اطفالی که درست راست صنف قرار دارند آنچه را که معلم بر روی تخته نوشته در کتابچه های تمرین خود می نویسند در حالیکه اطفالی که در سمت چپ قرار دارند باید منتظر بمانند تا معلم از پیش آنها کنار رود تا بتوانند ببینند که او چی نوشته و آنرا در کتابچه های تمرین بنویسند. در هنگامی که معلم تمرین را بر روی تخته می نویسد سئوال می کند « آیا شما سئوالهایی را که من بر روی تخته می نویسم یادداشت می کنید؟ » « همه جواب می دهند: « بلی معلم صاحب».

صنف ب.

اطفال بر روی زمین در گروههای کوچک نشسته اند و معلم صنف سوم به آنها اشکال را تدریس مینماید. در یک گروه اطفال در مورد اشکال هندسی صحبت می کنند و معلم به آنها بعضی چیزهای معمولی و گرد مثل توپ و چوری و حتی نخود ها را که معلم از خود متعلمین خواسته بود تا از خانه بیاورند، نشان می داد، اطفال اشیاء را با دست لمس می کردند و بعداً یکجا کار می کردند تا چیزهای دایره شکل دیگر را لست کنند، در گروه دیگر، تعدادی از اطفال شاخه های چوبی لوله شده را در دست دارند. آنها چوبها را در روی زمین گذاشته تا آنها را به شکل مربع در بیاورند، یک طفل که مشکل شنوایی دارد، در حالی که به معلم خود لبخند می زند، یک چوب را اضافه می نماید تا مثلث بسازد. معلم هم به او لبخند می زند و به او می گوید « بسیار خوب» و کوشش می کند تا طفل حرکت لبهای وی را هنگام سخن گفتن ببیند. خواهر کلان یکی از اطفال که برای مدت یک هفته به صورت رضاکار در صنف همکاری می کند به علامت تحسین بازوی دختر متعلم را می فشارد و سپس روی خود را بر می گرداند تا به شاگردی که در ساختن شکل جدید دچار مشکل است، کمک نمایند.

حالا به سوالهای ذیل جواب دهید:

- به باور شما کدام یک از دو صنف فوق فراگیر و دارای آموزش دوستانه می باشد؟
- در چه زمینه هایی صنف مورد نظر فراگیر و دارای آموزش دوستانه می باشد؟ لطفاً جدول ذیل را خانه پوری نمایید.

خصوصیات صنفهای فراگیر و دارای آموزش دوستانه (جدول 1. الف)

صنف سنتی	صنف فراگیر و دارای آموزش دوستانه
روابط بین معلم، دستیار معلم و اطفال	
چه کسی در صنف می باشد؟	
طریقه نشستن	
مواد آموزشی	
منابع	
ارزیابی	

در آخر رساله شما متوجه خواهید شد که ما جدول خود را چطور خانه پوری کرده ایم.

جدول خودتان را با یکی از همکاران خود مقایسه نمایید، ویژه گی ها و خصوصیات در این دو صنف بسیار با یکدیگر فرق دارند، بنابراین دوستان ما به ما در مورد نوع محیط آموزشی در این دو مثال توضیح خواهند داد.

جدول فوق پاره ای از ویژه گی های صنف آموزش دوستانه را به نمایش گذاشته است و شما ممکن است در مورد خصوصیات بیشتری فکر نمایید. بخش «روابط» به طور خاص از اهمیت بیشتری برخوردار می باشد، در یک صنف فراگیر ما به عنوان معلم نیازمندیم تا روابط نزدیکی را با اطفال خود برقرار نماییم و تا جایی که می توانیم آنها را حمایت کنیم به طوری که هر طفل بتواند تا حداکثر ممکن یاد بگیرد.

فعالیت بازتابی: وضعیت و موقعیت من چگونه است؟

در مورد اجزای یک صنف فراگیر و با رویکرد آموزش دوستانه که در فوق بدان اشاره شده است فکر کنید و از خودتان سوالات ذیل را بپرسید:

- من با چه نوع صنفی کار می کنم؟
- چه تغییراتی را می توانم ایجاد کنم تا صنف من بیشتر فراگیر و دوستانه شود؟
- چطور می توانم مضامینی را که تدریس می نمایم جذاب تر کنم تا اطفال دوست داشته باشند در مورد آنها بیشتر یاد بگیرند؟
- چطور می توانم صنف خود را طوری تنظیم کنم تا تمام متعلمین به طور یکسان و با یکدیگر آموزش ببینند؟
- چه کسانی می توانند به من در ایجاد یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال کمک نمایند (به عنوان مثال، مدیر مکتب، سایر معلمان، متعلمین صنف، والدین و یا رهبران محلی)؟
- چه کسانی می توانند در صنف در مورد سایر منابع موجود در میان مردم راجع به تدریس و یادگیری به من کمک نمایند؟ (بزرگسالان و اطفال).

اجزای مهم یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال کدامند؟

همانطوری که در کنوانسیون حقوق اطفال که تقریباً تمامی کشورهای جهان آن را تصویب نموده اند، همه اطفال حق دارند تا بیاموزند، قانون اساسی افغانستان در سال (1382) میلادی و قانون معارف افغانستان در سال (1385) میلادی نیز این اصل را پذیرفته و تایید کرده اند. به هر حال همه اطفال بدون در نظر داشت شرایط جسمی، ذهنی، اجتماعی، احساسی، زبانی و سایر موارد مشابه می توانند آموزش ببینند. این مساله دربرگیرنده اطفال دارای معلولیت، اطفال کارگر روی سرک، اطفال کوچی و ساحات دورافتاده، اطفال اقلیت های زبانی، نژادی و یا فرهنگی، اطفال مصاب به بیماری ایدز و اطفال سایر ساحات و گروه های حاشیه نشین و محروم می گردد.¹ علاوه بر این، وقتی که تمام اطفال می توانند یاد بگیرند ممکن است که آنها چیزهای یکسان را در یک زمان، به میزان مشابه و با نتایج یکسان یاد بگیرند. ولی این مساله کاملاً طبیعی و قابل قبول می باشد و نباید منتج به تکرار صنوف و یا ترک تعلیم و خروج از مکتب گردد.

با وجود تفاوت های فردی فراوان، اطفال نیازمندند که به شیوه های مختلف آموزش ببینند ولی نه به شکل کاپی کردن معلومات تخته در کتابچه های خودشان؛ بخاطر اینکه کاپی کردن از تخته صنف احتمالاً یکی از کم اثرترین شیوه های یادگیری برای اطفال می باشد، راجع به ایجاد صنف های فراگیر با استفاده از روش آموزش دوستانه در رساله 4 این مجموعه آموزشی بیشتر آشنا می شویم.

تدریس و آموزش اطفالی که دارای پیشینه یا سوابق و توانمندی های مختلف می باشند، غالباً یک چالش می باشد. بنابراین ما نیاز مندیم که بفهمیم **چطور** به اینگونه اطفال تدریس نماییم. در آموزش های مخصوص معلمان تمام چیزهایی را که در تدریس به آن نیاز داریم، یاد نمی گیریم. بنابراین ما نیز نیاز مندیم که با مشاهده و صحبت با معلمان باتجربه، از طریق اشتراک در ورکشاپ ها، خواندن کتابها و با جستجو در سایر منابع مثل این مجموعه آموزشی یاد بگیریم. سپس ما نیاز مندیم آنچه را که در صنوف یاد می گیریم، تمرین نماییم. بنابراین یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال تنها برای انکشاف تمامی اطفال مورد نیاز نمی باشد، بلکه برای انکشاف حرفه ای خود ما به عنوان معلم نیز مفید می باشد.

در یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال، همه دارای این دیدگاه مشترک هستند که اطفال باید با هم بازی و کار نمایند. آنها معتقدند که نیازهای آموزشی باید فراگیر و پاسخگو به مسایل جنسیت (جندر) و عادلانه باشد، بنابراین دختران باید از حقوق و فرصت های مشابه با پسران برخوردار باشند. نیازهای آموزشی باید بدون تبعیض، حساس به کلیه فرهنگها و ادیان/مذاهب بوده و همچنین مرتبط با زنده گی روزمره اطفال و خانواده هایشان باشد. معلمان، مدیران مکاتب و متعلمین باید به زبانهای مختلف، زمینه های فرهنگی، موقعیتهای و توانایی های یکدیگر احترام گذاشته و از آن استقبال نمایند.

یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال به آنها مهارتها و شیوه های سالم زنده گی کردن را می آموزاند به طوری که آنها بتوانند تصامیم آگاهانه اتخاذ نموده و خودشان را از بیماری و صدمه حفاظت نمایند. دریک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال، زخم زبان/توهین وجود ندارد، (برای کسی نام مسخره کننده نمی گذارند، فحش و دشنام نیست و مزاحمت و ریشخند کردن نیز وجود ندارد.)، مجازاتهای فزیک/بدنی (چوندوک گرفتن، سیلی زدن، زدن با چوب به قسمت پشت سورین و سایر اشکال مجازات خشن و سنگین) قابل قبول نیست، به زبان دیگر هیچگونه آزار و سوء استفاده از طفل وجود ندارد.

دریک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه معلمان، مدیران مکاتب، اطفال، خانواده ها و مردم به متعلمین کمک می نمایند تا در محیط داخل و خارج از صنف تعلیم و آموزش ببینند. در داخل صنف نه تنها معلمان بلکه خود متعلمان نیز برای یادگیری و فعالیت هایی که در آن اشتراک می کنند، مسئول می باشند؛ زیرا در یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال، آموزش با خواسته ها و آرزوهای اطفال برای آینده خودشان ارتباط دارد و برای زنده گی روزمره آنها قابل فهم و معنا دار می باشد. آنچه را می توان فهمید این است که آموزش به اطفال کمک می کند همانطوری که دانش آنها بیشتر می شود آرزوهای آنها نیز بیشتر می شود و آنها می توانند بسوی زنده گی آینده خودشان حرکت نمایند که از وضعیت فعلی آنها و حتی از زنده گی که والدین آنها داشته است نیز بهتر خواهد بود.

محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال، نیازها، منافع و آرزوهای ما معلمان را نیز مورد توجه قرار می دهد بطوری که برای ما فرصتهایی را فراهم می نماید تا نحوه تدریس بهتر را بیاموزیم. چنین محیط آموزشی بهترین منابع ممکن برای تدریس را برای ما فراهم می کند و موفقیت ما را در امر تدریس از طریق پاداش و تقدیر مناسب تحسین می نماید.

فعالیت عملی: محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال چیست؟

با همکاران خودتان آنچه را که فکر می کنید از اجزای مهم یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد بحث نمایید. یک صنف، مکتب و سایر جاهایی که اطفال در آن تعلیم می بینند و مطابق با معیارهای محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد.

- درختی را همراه با ریشه های آن بر روی یک سطح بزرگ (مثل تخته یا پوستر) رسم نمایید.
- از همکاران خودتان بخواهید که یک ویا دو خصوصیتی را که آنها احساس می کنند دریک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال مهم است بر روی شاخه های مختلف درخت بنویسند. به تصویر شماره (1. ب) بنگرید.
- رسامی درخت خود را با رسامی آخرین کتاب مقایسه نمایید (1. ب.آی) و ببینید که آیا کدام خصوصیت فراموش شده است یا نه؟
- سپس از خودتان سوال کنید که چه خصوصیتی را مکتب و صنفهای ما دارا می باشد و برای کدام ویژه گی ها باید بیشتر کار کنیم؟ و چطور می توانیم صنف و مکتب خود را بهبود بخشیم تا به یک محیط فراگیر و دوستانه برای اطفال تبدیل شود؟ خصوصیات « فراموش شده» را بر روی ریشه های مختلف درخت بنویسید. به مثال آخر این کتاب مراجعه نمایید (تصویر 1. ب. آی).

به خاطر داشته باشید: تبدیل شدن و تغییر از یک صنف و مکتب سنتی به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال یک اتفاق ساده نیست، بلکه یک پروسه می باشد و در مدت یک شب به وجود نمی آید و نیاز به وقت و کار گروهی دارد.

منافع یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال کدامند؟

منافع برای اطفال

- از طریق یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال، جدا از میان چیزهای دیگر متعلمین یاد می گیرند که چگونه:
- اعتماد به نفس بیشتر داشته باشند.
 - عزت نفس بهتری را برای خودشان ایجاد نمایند.
 - به خود و دستاورد هایشان افتخار نمایند.
 - در داخل و خارج از مکتب مستقل بودن را یاد بگیرند.
 - سوالهای خوب بپرسند.
 - مشاهده کننده خوبی باشند.
 - خلاق تر باشند.
 - ارتباطات و مهارتهای شخصی خودشان را بهبود بخشند.
 - شیوه و طریقه یادگیری خودشان را بهبود بخشند.
 - آنچه را که همه روزه در مکتب یاد می گیرند بفهمند و آنرا تطبیق نمایند. (به عنوان مثال در بازی و در خانه های خودشان)
 - با همصنفی ها و معلمان خودشان به صورت خوشایند و سازنده برخورد داشته باشند.
 - برای زبان مادری خودشان ارزش قایل باشند
 - همانطوری که به دیگران احترام می گذارند، احترام به خودشان را نیز یاد بگیرند.
 - فرهنگها و سنتهای مختلف را تحسین نمایند.
 - پیشینه ها/ سوابق و توانایی های متنوع را استقبال نمایند.
 - از بودن با دیگران که با خودشان تفاوت دارد، لذت ببرند به شمول اینکه چطور در مقابل این تفاوتها و پذیرش آن حساس باشند.
 - چگونه با یکدیگر بیاموزند صرف نظر از پیشینه و توانایی های دوستان و همصنفی هایشان ، برای روابط خودشان ارزش قایل باشند.

منافع برای معلمان

- معلمان نیز منافع مهمی را از طریق تدریس در محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال بدست می آورند که به شرح ذیل می باشند:
- فرصتهای بیشتری خواهند داشت تا شیوه های جدید برای تدریس شاگردان مختلف را بیاموزند،
 - یادگیری چگونگی جستجوی نظریات جدید از طریق برقراری روابط با سایر همکاران معلم چه در داخل مکتب و چه خارج مکتب، این فعالیت از طریق شبکه های ارتباطی معلمان فراهم می گردد.
 - دریافت کمکهای ارزشمند از والدین و اعضای اجتماعات مردمی
 - دریافت دانش جدید مانند شیوه های مختلف یادگیری و تدریس برای اطفال.
 - یادگیری چگونگی پیدا کردن راه حلها و غلبه بر چالشها برخلاف اینکه فقط مشکلات و موانع را ببینند.
 - ابداع و استفاده از روش ها و رویه های مثبت در برخورد با اطفال (و خانواده هایشان) و همچنین به هنگام رویارویی با موقعیت های چالش آور.
 - اخذ نظریات مثبت از شاگردان از طریق طرح ایده های جدید
 - هنگامی که کلیه شاگردان تا حد عالی ظرفیت خود در مکتب موفقیت کسب کنند، آنگاه معلمان احساس موفقیت بیشتر خواهند داشت.
 - می توانند رضاکاران بیشتری را در صنف خودشان داشته باشند تا با آنها کمک و همیاری نمایند (که می توانند حجم کاری آنها را کم نماید)، بخاطر اینکه والدین، برادر و خواهران بزرگتر و سایر اعضای اجتماعات مردمی وقتی که بفهمند آنچه را اطفال در مکاتب یاد می گیرند برای خود اطفال، والدین آنها و انکشاف جامعه مهم می باشد، بیشتر تمایل به همکاری دارند.

• معلمان کشف خواهند کرد که تدریس یک امتیاز و خوشی است نه یک وظیفه روزمره و دلگیر. به هر حال به خاطر داشته باشید که ” موفقیت همه اطفال“ ضرورتاً به معنای کامیابی در امتحان کتبی مکتب نمی باشد و به معنای پذیرش تنوع در شیوه های مختلف یادگیری اطفال و همچنین چگونگی نشان دادن موفقیت خودشان در پروسه آموزش می باشد، به عنوان مثال وقتی که آنها بجای جواب دادن به سوالات در امتحانات با موفقیت یک مفهوم را در صنف و در برابر معلم تشریح کرده و بکار می برند از اهمیت بیشتری برخوردار است.

منافع برای والدین:

- والدین بواسطه برخورداری از محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال:
- درمورد چگونگی تعلیم و آموزش فرزندان خودشان بیشتر یاد می گیرند.
- یاد می گیرند که چطور به صورت شخصی در یادگیری فرزندانشان سهیم شده و در کمک به یادگیری اطفال خودشان احساس مسئولیت بیشتر کنند.
- وقتی که معلمان از والدین در مورد نظریات آنها در قبال اطفال می پرسند، یاد می گیرند که چطور تجارب خودشان را با دیگران تقسیم نمایند.
- احساس می کنند که با ارزش هستند و خودشان را به عنوان شریک در فراهم آوری آموزش با کیفیت و ایجاد فرصتها برای اطفال شان قلمداد می کنند.
- یاد می گیرند که چطور با استفاده از تکنیک هایی که معلمان در درون مکتب استفاده می کنند، به فرزندان خود در درون خانه کمک نمایند.
- یاد می گیرند که چطور با دیگران در اجتماع برخورد و مراوده نمایند.
- یاد می گیرند که چطور مشکلات یکدیگر را درک نموده و برای آن راه حل پیدا نمایند.
- و آنچه که از اهمیت فراوانی برخوردار است، اینکه آنها می دانند که اطفالشان تحت آموزش با کیفیت قرار دارند.

منافع برای مردم اجتماع :

- یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال ممکن است که برای مردم اجتماع نیز منافی داشته باشد که عبارتند از:
- از اینکه اطفال بیشتر به مکتب می روند و تحت آموزش قرار می گیرند احساس افتخار می کند.
- درک می کند که اطفال برای تقبل مسئولیت های رهبری جامعه در آینده آماده می گردند که سبب انکشاف و رفاه اجتماع می گردد.
- در اجتماع مربوطه، بروز مشکلات اجتماعی بالقوه، مانند جرایم خفیف و تخلفات مربوط به نوجوانان کاهش می یابد.
- در فعالیت های مکتب بیشتر بیشتر درگیر می شوند و بدین سبب روابط بهتر بین مکتب و آنها شکل می گیرد.

فعالیت عملی: چالشهای پیش روی یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال کدامند؟

با تمام این خوبی ها که ذکر شد، پس چرا همه مکاتب دارای محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال نمی باشند؟ و نمی توانند به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال تبدیل شوند. برای هر مانع راه حل های لازم را جستجو و شناسایی کنید.

۱. ایجاد تغییر نیازمند صرف انرژی، فکر باز و اراده می باشد. اگر معلمان مسئولیتهای فراوان داخلی و یا وظایف متعدد غیر تدریسی و اداری در مکتب دارند، مثلاً، اشتراک در جلسات متناوب، آنها ممکن است احساس خستگی کنند و وقت و انرژی کافی برای تطبیق تغییر نداشته باشند.

راههایی غلبه بر این مانع :

- الف. _____
- ب. _____
- ج. _____

۲. معلمان نمی دانند که یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال چیست، و یا اینکه فکر می کنند منابع کافی برای ایجاد چنین محیط در اختیار ندارند

راههایی غلبه بر این مانع:

- الف. _____
- ب. _____
- ج. _____

۳. والدین و حتی معلمان ممکن است که منافع محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را درک نکنند و نگران هستند که شامل سازی تمام گروههای اطفال در مکتب به صورت منفی بر آموزش فرزندان آنها تاثیر بگذارد.

راههایی غلبه بر این مانع:

- الف. _____
- ب. _____
- ج. _____

یادگیری از طریق تجربه: شامل سازی و ادغام اطفال دارای معلولیت (یک نمونه از مکاتب تحت آزمایش برای تعلیم و تربیه فراگیر در کابل)

من می خواهم به شما در مورد یک طفل در صنف خودم صحبت کنم. او 12 سال دارد و ناشنوا می باشد، وقتی او به صنف من آمد، واقعاً زبان قابل فهمی برای برقراری ارتباط نداشت و تنها تعداد اندکی از اشارت را بلد بود که خارج از اعضای خانواده وی مفهوم آنرا درک نمی کردند. سال قبل این طفل به پروگرام ما پیوست در ابتدای پروگرام خانواده وی چندان اطمینان نداشتند که آیا درست است که یک طفل ناشنوا را به مکتب روان کرده اند؟ و نگران بودند که سایر اطفال او را اذیت نمایند. خانواده طفل نمی دانستند که ممکن است این طفل ناشنوا را معلم درک کند و به همین دلیل نپذیرفته بودند که وی را به مکتب روان کنند. ولی تیم کاری ما بسیار با خانواده وی بخصوص پدرش صحبت کردند، زیرا پدرش به این نظر بود که فرزندش خیاط شود و هیچ وقت فکر نکرده بود که این طفل به تعلیمات رسمی نیازمند است. پدر این طفل می گفت: "مقصد از فرستادن این طفل به مکتب چیست؟ این طفل ممکن است که چه چیزی را یاد بگیرد؟ این طفل نیاز دارد که مهارتهای حرفوی را یاد بگیرد و این کافی می باشد. من تحصیل کرده نیستم و زنده مانده ام او نیز چنین خواهد شد".

بعد از اینکه قناعت پدر را حاصل کردیم، وی در نهایت موافقت نمود که فرزند ناشنوای خودش را به مکتب روان کند ولی خودش نمی خواست در هیچگونه آموزش که برای والدین برگزار می شود، شرکت نماید؛ زیرا وی می گفت که برای این کار بسیار سالخورده و پیر است و اگر همسر وی در این پروگرامها اشتراک کند، برای خانواده وی ننگ و عار بشمار می رود. به هر حال پسر کلان وی موافقت نمود که بجای پدر و مادر خودش به صورت رضاکارانه در جلسات ما اشتراک نماید، خود این پسر صنف 7 در همان مکتب بود. او برای حمایت از برادر کوچکش در آموزش های خاص والدین اشتراک می نمود. بزودی این پسر در مورد راههای مختلف برقراری ارتباطات با برادرش علاقمند شد و خواستار این شد تا زبان اشاره را یاد بگیرد. اکنون او می تواند به راحتی با برادرش ارتباط برقرار نماید و وی را در درسهایش کمک نماید. او تمامی علایم زبان اشاره را نمی داند؛ ولی به هر طریقی راهی را برای برقراری ارتباط با برادر ناشنوای کوچک خودش پیدا کرده است.

در آغاز پسر نوجوان ناشنوا بسیار از سایر اطفال و محیط جدید نگران بود و وقتی با زبان اشاره صحبت می کرد و درخواست کمک می کرد، خجالت می کشید. او در مورد مقررات مکتب چیزی نمی دانست و بعضی اوقات شیطننت می کرد، اگرچه به زودی آنرا یاد گرفت. او اکنون اعتماد به نفس دارد و علاقمند به این است که چیزهای جدید را یاد بگیرد و تمامی تکالیف خانگی خود را که معلم به وی داده است انجام می دهد. او در تمامی مراسم های مختلف در مکتب اشتراک می کند و حالا می داند که چطور بخواند و بنویسد.

او همه روزه به مکتب به می آید حتی وقتی که مریض است، چون فکر می کند رفتن به مکتب به وی کمک می کند تا زنده گی خودش را تغییر دهد او می گوید که: "حالا من دوستانی دارم و برای برخی کارها در خانه و صنف مسئول هستم؛ زیرا من کلان سال ترین متعلم در صنف هستم. حالا من می توانم در خانه نقشی بازی کنم و آنها به من احترام می گذارند و من هم یاد گرفتم به آنها احترام بگذارم، اگرچه آنها زبان اشاره را نمی فهمند، ولی آنها رفتار خودشان را در قبال من تغییر داده اند. من از اینکه ناشنوا هستم خوشحالم و امیدوارم که سایر والدین نیز در مورد اطفال ناشنوای خودشان به صورت مثبت فکر کنند و از آنان حمایت نمایند، آرزوی من این است که درس ام را تمام کنم و شغل مناسبی بیابم". اکنون خانواده وی بسیار خوشحال هستند و او را در هرکاری که انجام می دهد تشویق می کنند.

"حالا آنها به من احترام می گذارند..."

برگرفته از نوشته ای به قلم کریمه یوسفی

موضوع شماره 6 نامه های خبری آسیا EENET

[/http://www.idp-europe.org/eenet](http://www.idp-europe.org/eenet)

ابزار ۱,۲ اکنون ما در چه وضعیتی هستیم؟

آیا مکتب ما یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد؟

بسیاری از مکاتب در حال تبدیل شدن به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشند و منافع چنین کاری را برای معلمان، اطفال، والدین و اجتماع خودشان می بینند. برای ایجاد چنین محیطی در قدم نخست باید تشخیص داد که محیط مکتب تا چه حد فراگیر و دوستانه است. بنابراین، شما می دانید که برای تبدیل شدن کامل به چنین محیطی چه گامهای بعدی را باید بردارید؟ فهرست ذیل به شما کمک خواهد کرد تا مکتب خودتان را ارزیابی نمایید، سپس آنرا به صورت صادقانه خانه پوری نمایید و در کنار هر گزینه که اکنون مکتب شما دارا می باشد، یک علامت چک (☑) بگذارید و نگران نباشید از اینکه گزینه های زیادی علامت چک نداشته باشد. از طریق این بسته آموزشی ما می توانیم در این موارد با یکدیگر کار کنیم. بعد از تکمیل کردن این ارزیابی شما معلوماتی دارید که می توانید با آن پلان گذاری و تطبیق یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را در مکتب خودتان آغاز نمایید. در ابزار بعدی این جزوه در مورد چگونگی انجام این کار توضیح داده شده است.

چرا ما نیازمند تغییر می باشیم؟

ما نیاز داریم تا رویه ها و سیستم تعلیم و تربیه خودمان را تغییر دهیم، بخاطر اینکه:

- _____ هنوز میلیونها طفل شامل مکتب نمی باشند (در افغانستان بیش از 6 میلیون طفل خارج از مکتب مانده اند)
- _____ میلیونها طفل شامل مکتب هستند، ولی نمی توانند در حد اعلاى توانمندی های خودشان بیاموزند.
- _____ میلیونها طفل هنوز مورد بدماشی و بدرفتاری قرار می گیرند، مورد تبعیض قرار گرفته و در مکتب ناراحت هستند (از پروسه تعلیم دور مانده اند)
- _____ میلیونها طفل قادر نیستند تا تعلیمات ابتدایی خودشان را تکمیل نمایند.
- _____ میلیونها طفل ممکن است که تعلیمات ابتدایی خودشان را تکمیل نمایند ولی نمی توانند وارد مرحله تعلیمات متوسطه شوند.
- _____ مکاتب امروزه به شکل کامل نمی توانند به نیازهای متعلمین، خانواده هایشان و اجتماع پاسخگو باشند.
- _____ مکاتب امروزه به شکل کامل نمی توانند سبب انکشاف شناختی، احساسی/عاطفی، اجتماعی، ذهنی و جسمی اطفال شوند.
- _____ بخاطری که مکاتب امروزه متعلمین را به صورت کامل برای موفقیت در زنده گی نمی توانند آماده نمایند.

فعالیت عملی: خودآزمایی محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال
مکتب شما برای ایجاد یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه چه می کند؟

پالیسی های مکتب و حمایت اداری مکتب شما:

دارای دیدگاه و رسالت و پالیسی هایی در مورد تعلیم و تربیه فراگیر و دوستانه برای اطفال به شمول پالیسی ضد تبعیض می باشد.

دارای یک لست کامل از تمامی متعلمین در اجتماع مربوطه می باشد. این لست حاوی اسامی اطفالی است که در مکتب ثبت نام کرده اند و همچنین شامل معلومات شخصی در مورد اطفالی که خارج از مکتب هستند، اطفالی که ترک تعلیم کرده اند و علت ترک تعلیم آنها می باشد.

کمپاینهای تبلیغات منظم را برای تشویق والدین نسبت به ثبت نام اطفال در مکاتب به راه می اندازد و بر ثبت نام تمام اطفال در مکاتب تاکید نموده و از آن استقبال می نماید.

دسترسی به کاپی کنوانسیونها، قوانین و پالیسی هایی دارد که موضوعات مرتبط به تعلیم و تربیه فراگیر برای اطفال دارای پیشینه/ سوابق و توانایی مختلف را مورد بررسی قرار داده است.

می داند که چه سازمانهای تخصصی، گروههای مدافعه و سازمانهای مردمی دارای منابع برای تعلیم و تربیه فراگیر می باشند و از آن حمایت می کنند.

به طریقی معین نشان می دهد که مدیران مکتب و معلمان ماهیت و اهمیت تعلیم و تربیه فراگیر را درک می کنند. از مواردی که بر سر راه ایجاد و انکشاف یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال در مکتب مانع ایجاد می کند، یک لست کامل تهیه کرده و برای غلبه بر آن نیز راه حل هایی تهیه نموده است.

از رویه ها و پالیسی های مکتب مانند مصارف و تقسیم اوقات روزانه که مانع دریافت آموزش با کیفیت برای برخی از دختران و پسران می گردد آگاه است و آنها را تغییر می دهد.

شرایطی را فراهم می کند تا معلمان با انعطاف پذیری بیشتر روشهای نوین تدریس را برای کمک به آموزش کلیه متعلمین به کار گیرند.

با اجتماعات مردمی ارتباط نزدیکی دارد، به نیازهای آنها پاسخگو می باشد و فرصتهایی را برای تبادل نظریات با آنها ایجاد می نماید تا سبب تغییرات مثبت در رویه های فراگیر شود.

به نیازهای کارمندان مکتب پاسخگو می باشد و آنها را استثمار نمی کند.

حمایت موثر، سرپرستی و میکانیسمهای نظارتی دارد به گونه ای که هرکسی در باره یادگیری مشارکت می کند و تغییرات را به رویه فراگیر مستند می سازد و همچنین در تصمیم گیری های آینده مورد استفاده قرار می دهد.

محیط مکتب

مکتب شما:

سهولتهایی دارد که نیازهای تمامی متعلمین را برآورده می کند، مانند تشناب های جداگانه برای دختران و پسران (در صورتی که مکتب شما برای دختران و پسران مشترک می باشد) و جایگاه خاص برای متعلمینی که مشکل جسمی دارند.

دارای محیط پاک، سالم و خوشایند می باشد.

دارای سهولت مداوم تهیه آب صحتی و سالم برای متعلمین می باشد.

غذای سالم و مغذی را بین متعلمین و خانواده های آنها ترویج و تبلیغ می نماید.

دارای کارمندان اداری با سوابق متنوع و پیشینه های مختلف قومی، نژادی، توانایی های مختلف فزیک، مذهبی، زبانی، موقف اجتماعی-اقتصادی و غیره از زن و مرد می باشد و یا اینکه پلان استخدام چنین کارمندانی را دارد.

کارمندان و پرسونل اداری شامل معلمان همکار، مشاوران و معلمان دو-زبانه دارد که می توانند نیازهای آموزشی فردی متعلمین را شناسایی نمایند.

بر کارهای تیمی و گروهی در میان متعلمان و معلمان تمرکز می نماید.
با مقامات صحتی در ارتباط می باشد که به صورت دوره ای سلامت اطفال را چک و کنترل می نماید.

مهارتها، دانش و رفتارهای معلمان

معلمان:

می توانند معنای "فراگیر" و "تعلیم و تربیه" دوستانه برای اطفال" را تشریح نموده و برای محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می توانند مثالهایی را بیاورند.

اعتقاد دارند که تمام متعلمین به شمول دختران، اطفال فقیروغنی، اطفال اقلیتهای نژادی و زبانی، همچنین اطفالی که دارای معلولیت هستند می توانند آموزش ببینند و باید با یکدیگر به مکتب بروند.
در پیدا کردن اطفال واجب التعلیم که جذب مکتب نشده اند شامل می باشند و کوشش می کنند که آنها را در مکاتب نام نویسی یا ثبت نام نمایند.

درمورد بیماریهایی که سبب معلولیتهای احساسی (SENSORY) جسمی و اختلال در یادگیری می شود، آگاهی دارند و می توانند به متعلمین مریض برای درمان مناسب کمک نمایند.

اطفال همراه با سایر کارمندان اداری سالانه از نظر طبی باید چک عمومی شوند.
از تمام متعلمین توقعات بالا ولی واقعی دارد و آنها را تشویق می کند تا تعلیمات را در مکتب خودشان تکمیل نمایند.

از منابع موجود برای کمک به اطفالی که دارای نیازهای آموزشی خاص هستند، آگاه می باشند.
شاگردان را کمک می کند تا در مواد درسی تعصبات جنسیتی و فرهنگی را شناسایی کنند و آن را به شیوه های حساس فرهنگی اصلاح یا تعدیل نمایند.

نصاب درسی، درسها و فعالیتهای مکتب را بر اساس نیاز اطفالی که دارای توانایی ها و سوابق مختلف می باشند، اصلاح و تنظیم می نمایند.

از محتوا، زبان و استراتژیهای در تدریس خودشان استفاده می کنند که به تمام متعلمین برای یادگیری کمک می نماید.

می توانند یادگیری اطفال را به شیوه های مناسب و مقتضی نیازها و توانایی های آنها ارزیابی نمایند. /

نسبت به یادگیری، سازگاری (Adapting)، آزمایش و تغییر، نظر مثبت دارند و استقبال می کنند.
قادر هستند که به عنوان تیم با سایر معلمان، اطفال، والدین، اعضای اجتماعات و همچنین مقامات تعلیم و تربیه کار نمایند.

مجاز هستند تا نظریات جدید و ابتکاری را تطبیق نمایند.

اجازه دارند تا از سایر منابع آموزشی (اضافی و تکمیلی) بجای کتابهای استندرد در صنف استفاده نمایند.

انکشاف معلم

معلمان:

_____ برای یادگیری مسایل جدید، به برنامه های داخل مکتب و یا برنامه های مکاتب خوشه یی (School Cluster) دسترسی دارند (توسط آموزش یا ترینگ ها).

_____ در ورکشاپها و یا کورس های ایجاد صنف و مکتب فراگیر و دوستانه برای اطفال اشتراک می کنند و به صورت منظم تحت آموزشهای تخصصی و پیشرفته قرار می گیرند.

_____ راجع به صنف فراگیر و دوستانه برای اطفال، برای معلمان دیگر، والدین و اعضای اجتماعات مردمی سخنرانی می نمایند.

_____ برای درک بهتر محتوای مضمون تدریس خودشان (مثل ریاضی، ساینس و زبان) مورد حمایتهای منظم قرار می گیرند.

_____ برای ایجاد و انکشاف مواد تدریسی و آموزشی مرتبط به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال مورد حمایت های منظم قرار می گیرند.

_____ بوسیله مشاهدات منظم، نظارت و پلانهای سرپرستی از طرف مدیران مکتب مورد حمایت منظم قرار می گیرند. دارای ساحه کار و استراحت هستند که می توانند در آنجا موارد درسی را تهیه و نظریات خودشان را با دیگران در میان بگذارند.

_____ می توانند از مکاتب نمونه و مدل (Model) محیط آموزشی فراگیر و دوستانه اطفال بازدید نمایند.

متعلمان/شاگردان

_____ در جامعه تمام اطفالی که به سن مکتب هستند به صورت منظم در مکتب اشتراک می نمایند.

_____ تمام متعلمین دارای کتابهای درسی و مواد آموزشی می باشند که مطابق با نیازهای تعلیمی آنها می باشد. (به شمول کتابهایی به خط بریل (Braille) یا خط برجسته برای متعلمینی که دارای معلولیت بینایی می باشند).

_____ تمام متعلمین از طریق انجام ارزیابی های منظم، از قابلیت و عملکرد خود آگاهی داشته و می توانند پیشرفت خود را نظارت کنند.

_____ اطفال با توانایی ها و سوابق مختلف خودشان از فرصتهای برابر آموزشی برخوردار هستند و می توانند که به راحتی در محیط صنف و مکتب نظریات خودشان را بیان نمایند.

_____ تمام اطفال از فرصتهای برابر برخوردار می باشند تا در کلیه فعالیت های مکتب اشتراک نمایند.

_____ تمام اطفال از فعالیت های مکتب لذت می برند (به شمول تدریس شما)

_____ تمام فعالیتها بر اساس نیازها و وضعیت اجتماعات مختلف تنظیم شده اند، بنابراین با زنده گی کلیه اطفال مرتبط می باشد.

_____ تمام اطفال به مکتب می آیند.

_____ اگر حضور اطفال در مکتب نامنظم باشد مورد پیگیری قرار می گیرند و اقدامات اصلاحی اتخاذ می گردد.

_____ به تمامی اطفال در مکتب برای تهیه رهنمودها و مقررات داخل صنف راجع به فراگیر بودن، عدم تبعیض، نفی خشونت و سوء استفاده کمک می گردد.

محتوای آکادمیک و ارزیابی

نصاب درسی، شیوه های تدریس مختلف مانند بحث و الگوسازی یا بازی کردن نقش (Role play) را مجاز می داند تا به شیوه های آموزشی مختلف بخصوص برای اطفال با نیازهای آموزشی خاص جواب گفته شود. محتوای نصاب درسی مرتبط با تجارب و زنده گی تمام متعلمین (هر چند توانایی ها و سوابق آنها با یکدیگر فرق نماید) در مکتب می باشد.

نصاب درسی، سواد آموزی، حساب و مهارتهای زنده گی را در مضامین درسی قرار می دهد. معلمان از منابع موجود محلی برای کمک به آموزش اطفال استفاده می نمایند و دانش جدید را به آنچه آنها قبلاً می دانستند اضافه می نمایند (تحسین ارزش دانش موجود و افزایش سطح دانش بر مبنای آن) مواد نصاب درسی دربرگیرنده تصاویر مثبت، عکسها، مثالها و معلومات درمورد افراد مختلف به شمول دختران و زنان، اقلیتهای قومی، افراد متعلق به گروههای مختلف اجتماعی و اقتصادی و همچنین اشخاص دارای معلولیت می باشد.

اطفالی که دارای مشکلات آموزشی هستند، فرصت خواهند داشت تا از درسهای اصلاح شده یا تعدیل یافته استفاده نمایند، تحت آموزش فوق العاده قرار گرفته و در جلسه امتحانات به آنها وقت اضافی داده شود (وقت اضافی به اطفالی داده می شود که دچار مشکل دیسلیکیه یا اختلال در نوشتن حروف دارند، اطفالی که به خط بریل یا برجسته می خوانند و می نویسند و همچنین اطفالی که از زبان اشاره برای ارتباطات استفاده می نمایند). نصاب درسی به زبانی است که اطفال در داخل و خارج مکتب از آن استفاده می نمایند (تعلیم و تربیه بر اساس زبان مادری).

نصاب درسی و مواد آموزشی ارزشهای مثبت مانند احترام، تحمل و دانش درمورد گروههای مختلف مذهبی، زبانی، قومی و فرهنگی که در اجتماع وجود دارند را ترویج می نماید. (واز تبعیض انگشت نما نمودن گروههای اقلیت جلوگیری می نماید).

معلمان بجای تکیه به نمرات امتحانات، برای سنجش دانش، مهارتها و رفتار متعلمین خودشان، دارای ابزارهای ارزیابی مختلف می باشند (به شمول خودآزمایی متعلم).

مضامین خاص/ فعالیت‌های فوق نصاب درسی

اطفالی که دارای معلولیتهای جسمی هستند، می توانند متناسب با نیازها و توانایی های فردی خودشان در بازی های جسمی اشتراک نمایند.

اطفالی که دارای معلولیت بینایی هستند، می توانند حرکت و جهت یابی (O&M)، فعالیت‌های زنده گی روزمره (ADL) را یاد بگیرند و از بازی هایی که مناسب توانایی و نیازهای آنها است، لذت ببرند.

دختران از دسترسی و فرصتهای مشابه برای بازیهای فیزیکی (مانند وقت برابر برای بازی فوتبال) و سایر فعالیت های فوق العاده همسان و برابر با پسران برخوردار می باشند.

تمام اطفال هنگامی که برای اولین بار وارد مکتب می شوند، می توانند به زبان مادری خودشان بخوانند، بنویسند و یاد بگیرند (تعلیم و تربیه بر اساس زبان مادری) و در صورت امکان به تطبیق این برنامه کمک نمایند. مکتب به اطفال سایر اقلیتهای دینی احترام می گذارد و اطفال در خلال روزهایی که در مکتب هستند، فرصت دارند تا درمورد عقاید مذهبی خودشان تحت آموزش قرار گیرند و به همین ترتیب در صورت امکان درمورد سایر مذاهب یاد بگیرند.

دسترسی دختران در بازی ها و ایجاد زمینه برای آنها در بازی های فیزیکی جدید

اجتماع محلی (community)

والدین و گروههای اجتماعی در مورد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال در مورد چنین محیطی معلومات داشته و قادر به ایجاد آن می باشند.

مردم اجتماع، مکتب را در شناسایی اطفال خارج از مکتب یاری می نمایند.

والدین و گروههای اجتماعی در مورد تطبیق محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال نظر می دهند و منابع مورد نیاز را تهیه می کنند.

مکتب معلومات مربوط به حاضری و پیشرفت شاگردان را در اختیار والدین قرار می دهد.

این لست خودآزمایی به شما و همکارانتان کمک می نماید تا برای ایجاد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال پلان گذاری نمایید. ابزار بعدی این رساله در مورد چگونگی این عمل شما را راهنمایی می کند، پس لطفاً این فهرست را فراموش نکنید و بخاطر داشته باشید که تطبیق سیستم محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال یک پروسه دوامدار می باشد. شما، همکارانتان، والدین و اعضای اجتماعات مردمی لازم است تا این فهرست را در اوقات مختلف سال بررسی نمایید تا بدانید آیا شما گام قابل قبولی برای تبدیل شدن به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال برداشته اید یا نه؟.

چطور مکتب ما می تواند به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال تبدیل شود؟

شما به سوال معلمی از مکتب دیگر که می پرسد، “برای تبدیل شدن به یک مکتب فراگیر و دوستانه برای اطفال به چه چیزهایی نیاز داریم؟” چگونه پاسخ می دهید. خواندن و بحث نمودن متن ذیل به شما نظریاتی می دهد که می توانید به این معلم جواب دهید.

فعالیت عملی: تبدیل شدن به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال در یک مکتب افغانی

مکتب عبدالغفور در مرکز ناحیه تجاری کابل واقع شده است، مدیر این مکتب پروگرامهای متعددی را برای بهبود کیفیت تعلیم و تربیه در مکتب انجام داده است.

در سال 1386 شمسی مطابق با 2008 میلادی وزارت معارف این مدیر را با نظریه تعلیمات فراگیر آشنا نمود، 10 معلم انتخاب شدند تا در ورکشاپ شرکت نمایند، این مکتب بعداً به اولین مکتب آزمایشی تعلیمات فراگیر و دوستانه برای اطفال در افغانستان تبدیل شد. این پروگرام به مدیر کمک نمود تا بتواند پلان خودش را تطبیق نماید و دسترسی به آموزش با کیفیت را برای تمامی شاگردانش فراهم نماید.

وی با ترویج روحیه اعتماد بین شاگرد و معلم آغاز نمود. برای تقویت ظرفیت معلمان خودش سمینارهایی را در هر ماه دومرتبه تدویر می نمود و خودش شخصاً سمینارها را نظارت و سرپرستی می نمود. اینگونه سمینارها تاثیرات مثبتی بر شیوه های تدریس معلمان و همچنین طریقه ارتباط آنها با شاگردان داشت. هدف دیگر این سمینار این بود که برای معلمان انجمنی ایجاد نماید که آنها بتوانند تجاربشان را با یکدیگر در میان گذاشته و دانش خودشان را افزون نمایند. در نتیجه مدیر مکتب و معلمان کوشش می کردند تا از منابع موجود به خوبی استفاده کرده و راههایی را برای کسب منابع جدید از شرکای دولتی و غیردولتی بیابند.

در سال 1387 شمسی مطابق با 2009 میلادی مکتب نام نویسی اطفال دارای معلولیت و محتاج به نیازهای آموزشی خاص را شروع نمود. در نزدیکی مکتب یک کارگاه ساختمانی وجود داشت و اکثر کارگران اطفال خودشان را برای کمک به کار می آوردند. مدیر مکتب متوجه شد که این اطفال کارگر به مکتب نمی روند به همین خاطر از پدران آنها خواش نمود که اجازه دهد تا اطفالشان یک نوبت روز را کار کرده و در نوبت دیگر در مکتب حاضر شوند، بسیاری از پدران این پیشنهاد را قبول کرده و فرزندانشان را در مکتب نام نویسی نمودند.

مکتب عبدالغفور تمامی 7 کمیته ای را که مکاتب باید در افغانستان داشته باشند، ایجاد نمود ولی در این مکتب کلیه کمیته ها فعال بوده و در امور مربوط به مکتب همکاری می نمایند (در اکثر مکاتب دیگر این کمیته ها فقط بر روی کاغذ وجود دارند). این کمیته ها در ارتباط نزدیک با متعلمین، والدین، رهبران اجتماعی و شخصیت‌های متنفذ فعالیت می کنند و در مدیریت مکتب نقش کلیدی دارند، در اینجا به بعضی از کارهایی که این کمیته ها انجام داده اند اشاره می نمایم:

- دو بمبه آب بوسیله اجتماعات مردمی به این مکتب اهداء و در مکتب نصب شده است.
- یک کلینیک کوچک در داخل مکتب ایجاد شده است.
- مردمی که در نزدیکی این مکتب زنده گی می کردند زباله های خودشان را در محوطه پشت تعمیر مکتب انبار می کردند که با حمایت مدیر مکتب و کمیته های مکتب آنها پروژه محیط زیست را آغاز نمودند بر طبق این پروژه متعلمین و والدینشان محوطه را پاک کاری نموده و آن را به محل ورزش و فوتبال برای اطفال تبدیل نمودند.
- آبهای مصرف شده ی مسجدی که نزدیک این مکتب است برای آبیاری درختان و فضای سبز مکتب استفاده می گردد تا هم به محیط زیست کمک شود و هم گردوغباری را که قبلاً بوسیله بازی اطفال تولید می شد کاهش دهد.
- اکنون به عنوان بخشی از پروژه های علمی، سبزیجات در فضای مکتب کشت می گردد.
- برای بهبود صحت در تشناب ها پوستره های بهداشتی به دروازه های آن نصب شده است.
- اعضای ارشد اجتماعات مردمی (در میان آنها، یک کمیشنر از کمیسیون انتخابات، یک داکتر شفاخانه، یک کارمند ارشد در دفتر لوی خرنوالی، و همچنین یک نجار) اکنون از طریق کمیته مدیریت به مکتب مشوره می دهد و همچنین آنها کمکهای زیادی برای خرید میز و چوکی صنف مکتب نموده اند.
- مسابقات ورقبتهای هوشی سازماندهی می شود (که از میان آنها، شعر، خوشنویسی، موسیقی و تیاتر می باشد).
- بعد از ختم ساعات مکتب توسط رضاکاران کورسهای قرآن برای معلمان و شاگردان برگزار می گردد.
- سمینارهایی برای 20 تن از متعلمین راجع به کمکهای اولیه پزشکی از طرف رضاکاران خارج از مکتب تدویر شده است.

کارهای طاقت فرسای معلمان، مدیر مکتب، والدین و اطفال در مکتب منتج به موارد ذیل شده است:

- اعتماد به نفس را بین متعلمین افزایش داده است.
- یادگیری و درک مطلب را بهبود بخشیده است.
- پذیرش اطفال با تنوع سوابق و توانایی ها را افزایش داده است.
- ارتباطات و مهارتهای شخصی برقراری ارتباط بهتر شده است.
- کارهای تیمی بیشتر شده است.
- نتایج آکادمیک بهبود یافته است.

چطور می توانیم یک تغییر پایدار ایجاد نماییم؟

برای تغییرات پایدار در مکاتب نکات ذیل مهم می باشند، درمورد آنها فکر کرده با همکار معلمان درمورد چگونگی ترویج و تطبیق این نکات در مکتب خودتان بحث نمایید.

۱. رهبری برای ایجاد تغییر رهبری ضروری است و بدون آن چیزی تغییر نمی کند، یک نفر با صلاحیت معین در مکتب شما، (که می تواند مدیر مکتب و یا یکی از معلمان علاقمند به تغییر) باید «عامل تغییر» -- change agent -- باشد. عامل تغییر کسی است که مسئولیت رهبری مسیر و تشویق دیگران به رفتن به سوی ایجاد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال در مکتب را به عهده دارد.

۲. **ورکشاپها و سایر فرصتهای آموزش برای معلمان** که به صورت مشارکتی و عملی است و برای معرفی و پایداری تغییر مورد نیاز می باشد. به عنوان مثال با روزهای انکشاف کارمندان آغاز می گردد و به معلمان اجازه می دهد تا تدریس با محوریت شاگرد را تجربه نمایند و به آنها فرصت داده می شود تا به صورت آزادانه سوالات و نگرانی های خودشان را درمورد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال طرح نمایند. معلمان را تشویق نمایید تا عملکرد یکدیگر را مشاهده نموده و نظرات اصلاحی (Feed back) سازنده بدهند. همانطوری که اطفال با نیازهای مختلف در مکتب نام نویسی شده اند ورکشاپهای اضافی برای کمک به معلمان تدویر نمایید. این ورکشاپها به معلمان کمک می کند تا: الف) درک کنند که چطور این متعلمین یاد می گیرند، ب) یادگیری راههای جدید تدریس (ج) شناسایی تغییراتی که باید در داخل صنف و مکتب ایجاد گردد و سبب می شود تا اینگونه اطفال بهتر یاد بگیرند. نسبت به تعقیب ورکشاپ در زمینه اینکه چطور بخوبی می تواند به معلمان کمک نماید، چه زمینه هایی به حمایتهای اضافی برای ترویج تغییرات در تدریس و آموزش نیاز دارد و چه ورکشاپهایی باید در آینده برگزار شود، اطمینان حاصل نمایید. مهم است که معلمان احساس کنند که نیازشان به دانش از طریق پروسه تغییر برآورده می شود و اینکه آنها فکر نمایند که صدایشان شنیده می شود. اگر از رویکرد بالا به پایین استفاده شود این تغییر اثری ندارد پس باید این تغییر بوسیله تک تک معلمان احساس شود و خود را صاحب آن بدانند.

۳. **بهبود تدریس و یادگیری در صنف** در جریان تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال مورد تمرکز اصلی پروسه تغییر می باشد. بخاطر داشته باشید که خود مکتب نیز یک صنف می باشد اما وقتی که مکتب نماینگر محیط کلی است شما و صنف شما به اطفال نزدیک ترید. شما اطفال را همه روزه می بینید و با آنها از نزدیک کار می کنید و شیوه های تدریس شما تاثیرات بزرگی بر یادگیری آنها دارد.

۴. **معلوماتی** که از مکتب و اجتماعات مردمی جمع آوری می شود و همچنین معلومات راجع به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال نیاز است که برای اداره و تصمیم گیری های مثبت در حرکت به سوی جلو مورد استفاده قرار گیرد. ما در جستجوی راههایی هستیم تا چنین معلوماتی را بعداً در این بسته آموزشی جمع آوری و تجزیه و تحلیل نماییم.

۵. **منابع باید بسیج شده و به صورت موثر استفاده شوند**، همانطوری که بعداً در کتاب 2 در رابطه با کار کردن با خانواده ها و اجتماعات مردمی برای ایجاد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می آموزیم، خانواده ها و اجتماعات مردمی در اینجا مهم می باشد.

۶. **پلان گذاری حیاتی است**. یک پلان منعطف و بلند مدت (3-5 ساله) می تواند به عنوان راهنما برای تغییر گام به گام مورد استفاده قرار گیرد. این پلان باید به معلمان، کارمندان مکتب و اجتماعات مردمی اجازه دهد که زمان تغییر از عقیده و رویه های کهنه به جدید فرا رسیده است. معلمان و والدین باید در تعیین اهداف مشارکت نمایند و هرچه افراد کلیدی ذی علاقه از آغاز پروسه پلان گذاری دخیل و شامل باشند بهتر است.

۷. یک رویکرد مشارکتی و تیمی برای پروسه تغییر مورد احتیاج می باشد.» همه اشتراک می کنند، همه می آموزند و همه کامیاب هستند». مهم است که هرکسی احساس کند که این پروسه «خودشان» است و به عنوان یک تیم همه با هم برای پلان گذاری و تطبیق آن مسئولیت دارند. اینگونه رفتارخلاقیت را رونق می بخشد، اعتمادوتعهد را افزایش می دهد و تقسیم وظایف ومسئولیتها را ترویج می نماید.

۸. دیدگاه، ماموریت و فرهنگ مکتب باید برمحور ویژه گی های کلیدی محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال باید شکل گرفته وانکشاف یابد همانطوری که در اولین وسیله این کتاب مورد بحث قرار گرفت.

۹. تماس وارتباطات دایمی با والدین ورهبران اجتماعات مردمی به منظورکسب اعتماد آنها، تضمین اینکه تمام اطفال درمکتب هستند ودرحد اکثر توانایی خودشان آموزش می بینند، همچنین به منظور افزایش احساس مالکیت درمردم وتقسیم منابع بین اجتماع مردم ومکتب ضروری می باشد.

فعالیت عملی: برخورد با مقاومت

همه افراد خواهان تغییر نمی باشند وبرخی افراد واقعاً از رویه ها وباورهای قدیمی خودشان دربرابر تغییر دفاع می کنند. با همکاران خودتان برخی از دلایلی را که چرا مکاتب وشاید هم مکتب خود شما درمقابل تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر ودوستانه برای اطفال مقاومت می کنند؟ آن دلایل را درذیل فهرست نمایید. چه راههای برای غلبه براین مقاومت می تواند وجود داشته باشد؟

۱. نکتهمقاومت:

راههای غلبه برآن:

۲. نکتهمقاومت:

راههای غلبه برآن:

۳. نکتهمقاومت:

راههای غلبه برآن:

۴. نکتهمقاومت:

راههای غلبه برآن:

۵. نکتهمقاومت:

راههای غلبه برآن:

ابزار ۱,۳ گامهایی برای تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال

چطور برای تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال پلان گذاری کنیم؟
بعد از ارزیابی اینکه جایگاه مکتب شما در سفر به سوی تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال کجاست و شناخت اینکه چگونه پروسه تغییر اتفاق می افتد، نیاز شما این است که تصمیم بگیرید چه گامهایی برای ایجاد یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال در صنف و یا در مکتب تان باید بردارید. در ذیل پیشنهاداتی برای مراحل پلان گذاری و تطبیق محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد.² لازم نیست که این مراحل ترتیبی باشد، شما می توانید بسوی ساختن این مراحل بر طبق وقت، موقعیت و اولویت های خودتان حرکت نمایید.

گام 1: تیم محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را تعیین نمایید
افرادی را که در پلان گذاری و تطبیق محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال نقش دارند، شناسایی نمایید و یک گروه هماهنگی تعیین نمایید.

۶. تیم محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال ممکن است دربرگیرنده تعدادی معلم، سر معلم، 2 و یا نفر از والدین و یا اینکه می تواند بزرگتر باشد.

۷. گروه هماهنگ کننده محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال ممکن است شامل معلمان، مدیران، سایر کارمندان اداری مکتب، کمک کننده گان تعلیمی و صحی، افراد گروه های آسیب پذیر به استثنا شدن از تعلیم و تربیه، و در درون تعلیم و تربیه (مانند افراد دارای معلولیت و افراد متعلق به گروه های اقلیت)، اطفال (منتخب از میان متعلمین)، والدین، اعضای اجتماعات مردمی و سازمانهای محلی.

گام 2: شناسایی نیازها

چه چیزهایی را اکنون مردم می دانند و چه چیزهایی را نیاز دارند تا یاد بگیرند؟

۱. در رابطه به آگاهی و دانش اعضای گروه هماهنگ کننده در مورد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال جستجو و تحقیق نمایید، اعضای تیم محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال در مورد خصوصیات و منافع آن چه می دانند؟ چه چیزهایی را نیاز به یادگیری دارند و چطور آن را می آموزند؟ (یعنی، از طریق دعوت سخنرانان مهمان، ملاقات اشخاصی که منبع محسوب می شوند، منابع معلومات و سایر مکاتبی که محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را ساخته و انکشاف داده اند)؟

۲. در رابطه به دانش متعلمین، کارمندان، والدین، کمک کننده گان و اعضای اجتماعات محلی جستجو و تحقیق نمایید.

۲. مراحل این بخش از پروژه متعلق به همه اطفال (The All children Belong Project) اقتباس شده است و از جایگاه (T Ainscow M, et al(2000) ضمیمه برای شامل سازی: آموزش انکشافی و مشارکت در مکاتب (بريستول، CSIE).
www.uni.edu/coe/inclusion/decision-making/planning-steps.html

در رابطه با مکتب و اطفال اجتماع پیرامون بیاموزید

۱. فهرست خودآزمایی محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال که در ابتدای ابزار قبلی تحت عنوان " اکنون در چه وضعیتی هستیم" را بررسی (یا تکمیل) نمایید.
۲. دریابید که چه اطفالی در اجتماع پیرامون به مکتب نمی آیند و چرا؟. ابزار این کار در کتاب 3 تحت عنوان " شامل کردن تمام اطفال در مکتب و آموزش" نشان داده شده است.
۳. تیم محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال باید نیازهای اطفال را شناسایی نمایند و همچنین نیاز آندسته از اطفال که در اجتماع پیرامون از مکتب محروم مانده اند به طوری که بتوانند پلانهای مناسب برای مکتب و صنف ایجاد کرده و چنین اطفالی را شامل تعلیم نمایند. ممکن است تیم نیازهای آموزشی فردی اطفال را سنجش نماید البته اگر تا کنون انجام نشده باشد. والدین و برادرخواهر کلان اطفال می توانند معلومات کمک کننده ای را در اختیار تیم قرار دهند.
۴. منابع موجود در اجتماع پیرامون و مکتب خودتان را شناسایی نمایید، تمامی خدمات و حمایتهای مورد نیاز اطفال با سوابق و توانایی های مختلف را شناسایی کنید. این منابع می تواند شامل خدمات دولتی، سازمانهای غیردولتی، کلینیک های صحتی و سازمانهای خصوصی باشد.
۵. پروگرام آموزشی فعلی و محیط مکتب را تشریح نمایید، این توصیف باید مشخص نماید که چه سهولتها، لوازم اداری و مواد مورد نیاز فعلاً در مکتب موجود بوده و مورد استفاده می باشد. این منابع بوسیله کلیه اطفال قابل دسترسی می باشد؟ و اگر نه، چطور می تواند در دسترس بیشتر قرار گیرند؟
۶. پروسه تدریس و یادگیری در صنوف را شناسایی و تشریح نمایید. از صنوف بازدید کنید و شرح دهید که از دید شما دقیقاً معلمان و متعلمان چه کاری انجام می دهند؟ آیا صنوف، فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد؟ چرا؟ و یا چرا نه؟

این معلومات را تجزیه و تحلیل نمایید و شرح دهید چه تغییراتی نیاز است تا صنوف بیشتر به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال تبدیل شود. اندازه صنف، استراتژی های آموزشی، نحوه تدریس، روابط بین شاگرد و معلم، کمک کننده گان رضاکار به مکاتب و سایر مواد مورد استفاده را مدنظر داشته باشید.

معلومات اضافی و بیشتر جمع آوری کنید. معلوماتی را که شما جمع آوری کرده اید ممکن است سوالات جدید و اضافی را ایجاد نماید پس معلومات اضافی گردآوری نمایید به طوری که بتوانید تصمیم های خودتان را بر مبنای معلومات مرتبط اتخاذ نمایید، نه اینکه تنها یک سری نظریات و مفکوره ها باشند.

گام 3: یک دیدگاه بسازید

محیط صنف دلخواه و یا حتی " صنف رویایی" - Dream Classroom - خودتان را توضیح دهید. وقتی که شما و اطفالتان داخل صنف قدم می زنید دوست دارید که محیط صنف چطور باشد؟ چه نوع فرنیچر باید داشته باشد؟ معلم باید چه کاری انجام دهد؟ معلم باید چه کاری انجام دهد؟ روی دیوار اتاق چه چیزی باید نصب شده باشد؟ پسران و دخترانی را مدنظر داشته باشید که نمی توانند به زبان اکثریت صحبت نمایند (آنهايي که زبان مادری شان متفاوت می باشد)، کسانی که دارای معلولیت می باشند (بینایی، شنوایی، نقص جسمی و ذهنی)، اطفالی که تعلق به گروههای مختلف فرهنگی، اجتماعی، زبانی، نژادی و مذهبی دارند (کلیه اطفال). اگر تمام اطفال واجب التعلیم در اجتماع پیرامون شامل مکتب می باشند نیازهای مختلف آموزشی آنها چیست و چطور باید برآورده شوند؟ هرچه می توانید به صورت معین «دیدگاه» خودتان را در مورد یک «صنف رویایی» بنویسید. این دیدگاه می تواند به عنوان یک هدف بلند مدت در ایجاد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال استفاده شود.

سپس، برای رسیدن به " رویای" خودتان در مورد نوع حمایتی که شما از اجتماع پیرامون، دولت محلی و ماموران تعلیم و تربیه انتظار دارید فکر کنید؟ چطور می توانید این حمایت را بدست آورید؟ چه کسی می تواند به شما در تحقق "دیدگاه"تان کمک نماید.

مرحله 4: یک پلان انکشافی برای مکتب براساس محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال بسازید

برای ایجاد و تطبیق محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال خود یک جدول تقسیم اوقات فعالیتها بسازید. شما به شرح دقیق تغییرات ضروری و زمان تطبیق آنها نیازمند می باشید، همچنین شما باید مواد مورد نیاز، خدمات و مردمی که مسئولیت فراهم آوری آن را به عهده دارد و سایر منابعی که برای آن لازم و ضروری می باشد، لست نمایید. و اگر این سهولتها در اجتماع پیرامون شما فراهم نمی باشد (این مورد در اکثر مکاتب افغان وجود دارد)، شما نیاز دارید که بدون در نظر گرفتن چنین خدمات و حمایتهایی برای ساخت محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال پلان گذاری نمایید. جدول تقسیم اوقات شما باید برای تطبیق تغییرات دارای تاریخ واقع بینانه ای باشد، این جدول باید دارای اهداف مشخص و دقیق باشد ولی در عین حال باید نسبت به تغییرات ضروری و نیازهایی که براساس شرایط ممکن است به وجود آید انعطاف داشته باشد. در صورت نیاز منابع اضافی تهیه نمایید و سعی کنید که این منابع را از قبل در نظر بگیرید (این منابع عبارتند از: تشکیل سیستم آموزش فوق العاده توسط خود شاگردان و یا ایجاد کمیته خاص برای ساخت منابع ارزان قیمت بین معلمان و والدین).

افکار و دلهای مردم را مورد توجه قرار دهید. ساخت سیستم آموزشی که یادگیری و مشارکت تمام اطفال را تشویق نماید به 2 شیوه اتفاق می افتد، اول از طریق تجزیه و تحلیل دقیق و پلان گذاری و دوم از طریق ایجاد تغییر در افکار و دلهای مردم. برای انجام تجزیه و تحلیل دقیق می توانید از این رهنمودها و همچنین از فهرست خودآزمایی محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال استفاده نمایید. برای ایجاد تغییر در افکار و دلهای مردم چه کاری انجام می دهید؟ چطور است که با افزایش مشارکت والدین، خواهر و برادر بزرگتر متعلمین و اعضای اجتماعات مردمی در صنف خودتان شروع نمایید؟ بدین طریق آنها می توانند در مورد مفاد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال نسبت به خودشان بهتر یاد بگیرند و به شما معلمان در تدریس و به شاگردان در یادگیری بهتر کمک نمایند. کتاب شماره 2 تحت عنوان ” کار کردن با خانواده ها و اجتماعات مردمی برای ایجاد یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال“ در مورد نحوه انجام چنین عملی نظریات بیشتری می دهد.

گام 5: پلان خودتان را تطبیق کنید

در صورت نیاز کمکهای فنی فراهم نمایید. آیا کمکهای فنی مانند ورکشاپهایی درباره موضوعات خاص که به وسیله والدین با تجربه تدویر می گردد نیاز است؟ و در صورت نیاز، چه نوع کمکهایی مورد نیاز است و چه کسانی آن را فراهم می نماید؟ این کمکهای چگونه تطبیق می گردند و غالباً به چه نحوی فراهم می گردد؟

در صورت نیاز برای کارمندان مکاتب و متعلمین آموزش برگزار نمایید. محتوای آموزش می تواند شامل حقوق اطفال و از جمله حقوق آموزشی آنها باشد که به طور نمونه می توان به موارد ذیل اشاره کرد: موضوعات مرتبط به جنسیت، آگاهی در مورد حقوق اقلیتها، موضوعات مربوط به اطفال کارگر، آگاهی در مورد معلولیت، تشخیص مسئولیتها، پرسونل، تدریس تیمی، ادغام مضمون و موارد مشابه.

سهم گیری فعال والدین را ترویج نمایید. بدین منظور تیم پلان گذاری باید یک سیستم ارتباطات بین معلم و والدین طفل ایجاد نماید. چه کسی برای ارتباط منظم با والدین مسئول می باشد؟ مفکوره ها و سهم گیری والدین باید در خلال پلان گذاری و پروسه تطبیق آن به طور جدی مورد توجه قرار بگیرد.

برای چگونگی برخورد با مقاومت پلان گذاری نمایید، در صورت امکان همگام با کلیه ذی علاقه های کلیدی تغییر را تطبیق کنید. از معلومات فعالیت قسمت انتهای ابزار 1.1 (فعالیت درباره چالش ها برای تبدیل شدن به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال) برای شناسایی احتمال ایجاد مقاومت و راههای مقابله با آن استفاده نمایید.

گام 6: پلان خودتان را سنجش نموده و موفقیت خودتان را جشن بگیرید

پیشرفت پلان خودتان را نظارت کنید و در صورت نیاز آن را تعدیل و اصلاح نمایید. تیم محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال یک منبع دایمی است که در خلال سال تعلیمی مورد استفاده قرار می گیرد. یک جدول تقسیم اوقات را برای پیگیری جلسات تهیه نمایید. در مورد نحوه نظارت و اینکه چه کسی باید مسئول آن باشد تصمیم گیری نمایید. نحوه اجرای پروگرام موجود را تحت نظارت داشته باشید و در مورد اینکه آیا حمایت‌های موجود کافی است، نیاز به اصلاح دارد و یا اینکه باید حذف شوند تصمیم گیری نمایید.

موفقیت خودتان را جشن بگیرید! دستیابی به تغییرات عمده راجع به یک پروگرام آموزشی مستحق جشن گرفتن می باشد! از آنجایی که شما اجتماع پیرامون خودتان را در هر مرحله از حرکت به سوی تغییر شامل کرده اید، آنها را با تدویر یک جشنواره، نمایشگاه و یا با اختصاص "یک روز آزاد برای مکتب" برای والدین، اعضای اجتماعات مردمی و کارمندان دولتی دعوت نمایید. آثار منتخب از میان تمام متعلمین همراه با مواد تعلیمی جدید با استفاده از مواد ارزان قیمت باید به نمایش گذاشته شوند، معلمین شیوه های جدید تدریس و مهارت‌های ارزیابی خودشان را عرضه می کنند و اطفال متعلم با هر گونه توانمندی، آنچه را که تاکنون آموزش دیده اند به نمایش خواهند گذاشت.

چطور پیشرفت خودمان را نظارت کنیم

چه تفاوت‌هایی را ایجاد می کنیم؟ آیا مکاتب و صنوف ما در حال تبدیل شدن به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد؟ برای دریافت اینکه آیا شما به صورت موفقیت آمیز در حال ساختن یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال هستید باید از خودتان 3 سؤال ذیل را بپرسید:

۱. آیا ما به گونه ای که پلان کرده بودیم یک "محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال" هستیم؟
۲. چطور می توانیم آنچه را که انجام داده ایم ارتقاء بخشیم؟
۳. چه تفاوت‌هایی را ایجاد کرده ایم مخصوصاً در بهبود اینکه کلیه اطفال در مکتب تحت آموزش قرار گرفته و ترقی می کنند؟

شما می توانید پروسه و دستاوردهای محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را به صورت رسمی و غیر رسمی سنجش نمایید. شما و سایرین که در داخل مکتب هستید، می توانید به صورت غیر رسمی سنجش نمایید و سپس از معلوماتی که بدین طریق جمع آوری کرده اید برای ایجاد و یا تغییر پروگرام استفاده نمایید. علاوه بر سنجش و ارزیابی غیر رسمی بهتر است که از افراد معتمد خارج از مکتب نیز بخواهید که به صورت منظم و رسمی پروسه و دستاوردهای شما در رابطه با ایجاد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را سنجش و ارزیابی نمایند. این سنجش می تواند به عنوان بخشی از بازدید برای کسب اعتبار مکتب محسوب گردد و یا اینکه فقط شیوه ای برای دیدن مکتب بوسیله "چشمهای تازه" - Fresh eyes - به حساب آید. در خلال "روزهای آزاد مکتب" - Open School Days - والدین می توانند برای سنجش کارکرد مکتب و یادگیری اطفالشان فورمه های خاص سئوالات را خانه پوری نموده و همچنین اگر نظریات و دیدگاه هایی در رابطه با بهتر شدن وضعیت دارند انعکاس دهند. به این طریق شما می توانید نظریات بسیار خوبی را دریافت کنید. بخاطر داشته باشید که اطفال نیز ناظران و سنجش گران خوبی هستند و ما نیاز داریم که نظرات آنها را نیز در این زمینه جویا شویم.

فهرست خودآزمایی محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال که قبلاً در این کتاب به شما داده شده است می تواند به عنوان یک ابزار نظارتی نیز مورد استفاده قرار گیرد، به طوریکه شما می توانید پیشرفت مکتب تان را در جهت تبدیل شدن به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال طی مدت یک سال، دو سال، چندین سال و یا حتی یک دهه و بیشتر تعقیب و پیگیری نمایید.

علاوه بر فهرستی که ذکر گردید در اینجا 5 شیوه دیگر برای جمع آوری معلومات برای فهم اینکه آیا مکتب شما در جهت تبدیل شدن به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال حرکت می کند یا نه؟ ارائه شده است.

۱. **خاطرات و وقایع را ثبت نمایید.** شما و معلم های شما می توانید که به صورت ماهانه دستاوردهای تان در جهت ایجاد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را ثبت نمایید. ثبت رخدادهای و وقایع شامل فعالیتها و جلسات در مکتب و در اجتماع پیرامون مکتب می باشد، همچنین ناظران صنف و یا سایر شاگردان مکتب نیز می توانند تغییراتی را که به صورت ماهانه رخ می دهد ثبت کرده و با معلم خودشان بحث نمایند. علاوه بر آنچه ذکر گردید، رهبران مردمی و یا والدین می توانند به صورت منظم از مکتب بازدید نموده و وقایع را ثبت کنند.

۲. **با سایر افراد صحبت کنید.** قسمت اعظم این کار به صورت غیر رسمی و هنگامی که شما پروگرام محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را می ساختید، انجام شده است ولی برخی اوقات وقتی که در جستجوی پاسخی می باشید، نیاز دارید تا مناسبتهای ویژه ای را برای آن برنامه ریزی نمایید. برای انجام این عمل شما می توانید از یک لیست سوالات و جوابهای ثبت شده استفاده نمایید. با متعلمین، والدین اطفال و سایر معلمان خواه به صورت فردی و یا گروهی صحبت کنید. برای شما مهم است که طوری سوالها را مطرح کنید تا بتوانید نظریات واقعی آنها را دریافت کنید نه اینکه جوابهایی را بشنوید که آنها فکر می کنند شما دوست دارید.

۳. **دانش و مهارتها را از طریق نوشتن مقاله/مطلب ارزیابی کنید.** در مورد تنوع جمعیتی متعلمین در مکتب شما و سایر معلمان چه می دانید؟ ممکن شما از سایر معلمان بخواهید تا در مورد آنچه می دانند مطالبی را بنویسند و در مورد سوالهایی که فکر می کنند باید بدانند لیستی تهیه نمایند. برای متعلمین نیز این فعالیت مفید به نظر می رسد.

۴. **مشاهده.** چرا و چه کسانی را مورد مشاهده قرار می دهیم؟ مدیران نیاز دارند تا تدریس معلمان را در صنفها به عنوان بخشی از انکشاف تخصصی کلی تحت نظر داشته باشند. نحوه بازدید مدیران مکتب از صنفهای درس را ثبت نمایید و ببینید که موضوع بحث چه می باشد؟ مشاهده متعلمین بواسطه همصنفی هایشان بخصوص در تدریس تیمی مفید می باشد. معلمان یک صنف می توانند شاگردان صنفهای دیگر را تحت نظر و مشاهده قرار دهند، نتایج اینگونه مشاهدات و توصیه های مربوط به آن را ثبت نموده و به صورت منظم در گروههای متشکل از مدیر مکتب و معلمان همکار بحث و بررسی نمایید.

به تعمیر مکتب و محیط اطراف آن بنگرید آیا فعالیتهای مربوط به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال بر شکل ظاهری مکتب شما تأثیری داشته است؟ آیا آن « خالی از مانع » می باشد؟ سهولتهای مربوط به حفظ الصحه چطور می باشد؟ آیا نسبت به استفاده افراد خارج از مکتب حفاظت می شوند؟ آیا دختران و پسران سالم و دارای معلولیت از فرصت و دسترسی برابر جهت استفاده از محوطه بازی و ورزش مکتب برخوردار می باشند؟

تغییرات را به شیوه ای که متعلمین عمل و رفتار می کنند تحت نظر گرفته و مشاهده نمایید، آیا آنها به یکدیگر به شکلی کمک می کنند که قبل از بکارگیری محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال در گذشته انجام نمی دادند؟

اسناد. اسناد مختلف مکتب مانند نامه به والدین، گزارشات پیشرفت و پلانهای درسی را امتحان نمایید، آیا اسناد نوشته مکتب شما انعکاس دهنده محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد؟ آیا پلانهای درسی و مواد نصاب درسی، محیط آموزشی فراگیر و دوستانه مکتب شما را انعکاس می دهد؟

ابزار ۱,۴ چه چیزی را آموخته ایم؟

شما به انتهای کتاب رسیده اید، اما هنوز باید یک فعالیت دیگر انجام دهید. اجازه دهید نشان دهیم که تا کنون از ابتدای این کتاب در مورد محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال چه چیزهایی آموخته ایم؟ آیا می توانید وظایف ذیل را تکمیل نمایید؟

۱. یک محیط فراگیر و دوستانه برای اطفال چیست؟ معنای آن را تشریح نموده و بگویید که در یک صنف به چه شکل می باشد (مانند نحوه نشستن متعلمین در صنف، مواد آموزشی و روابط بین شاگرد و معلم).
۲. 5 خصوصیت یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را بیان کنید.
۳. دو منفعت محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال را برای هر یک از این گروهها بنویسید: اطفال، معلمان، والدین اطفال و سایر اعضای اجتماعات مردمی پیرامون مکتب.
۴. چرا ممکن است برخی از این گروهها در برابر تغییرات منتج به محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال مقاومت نمایند؟
۵. مراحل مهم برای ایجاد و تداوم تغییر در مکاتب را بیان نمایید و شیوه هایی را که شما جهت مشاهده مراحل تغییر در مکتب خودتان بکار برده اید تشریح کنید.
۶. مراحل 5 گانه و اصلی طرح یک پروگرام برای ساخت یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال کدامند؟ مکتب شما در چه مقطعی از پروسه تغییر واقع شده است؟ برای تبدیل شدن به یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال تاکنون چه کرده اید؟ از آنجاییکه این عمل یک پروسه دایمی است هنوز به چه چیزهایی نیازمندید و چه چیزهایی را می خواهید انجام دهید؟

در صورتی که ما برای دستیابی به هدف آموزش برای همه (Education for all) جدی باشیم تنها راه رسیدن به چنین هدفی ساخت و بکارگیری یک محیط آموزشی فراگیر و دوستانه برای اطفال می باشد. چنین چیزی مستلزم تعهد، کار سخت و استقبال از یادگیری مسایل نوین می باشد و با خودش رضایت و خشنودی دیدن آموزش تمام اطفال را به ارمغان می آورد. اطفالی که در مکتب بوده اند از متعلمینی که تازه در مکتب نام نویسی کرده اند چیزهایی را یاد می گیرند و آندسته از اطفالی که قبلاً از مکتب محروم بوده اند به لذت آموزش پی می برند.

این کتاب از شما سوال کرده است تا در مورد راههایی که مکتب شما عمل می کند فکر نمایید، تا چه حدی این شیوه عمل مکتب شما فراگیر و دوستانه برای اطفال است، و تا کنون به شما کمک کرده است تا راههای مختلف را جستجو کنید تا مکتب شما بیشتر فراگیر و دوستانه به حال اطفال شود.

(فلا. 1 لودج) لفاظی ارب به ناسود فونص

	صنف سنتی	صنف فراگیر و دوستانه برای اطفال
روابط بین معلم، کمک کننده به صنف و طفل	<ul style="list-style-type: none"> فاصله زیاد و سرد می باشد معلم در حالی متعلمین را مورد خطاب قرار می دهد که پشتش به سوی آنها می باشد. معلم به نیازهای تمام متعلمین خودش توجه نمی کند چون برای دید بسیاری از آنها مانع ایجاد می کند. 	<ul style="list-style-type: none"> دوستانه و گرم می باشد معلم در کنار متعلمین می نشیند معلم به متعلمین که ناشنوا هستند لبخند می زند کمک کننده به صنف یک معلم را تحسین می کند و به متعلمین دیگر نیز کمک می نماید.
چه کسی در صنف می باشد	<ul style="list-style-type: none"> معلم متعلمین نسبتاً دارای سوابق و توانایی های مشابه می باشند 	<ul style="list-style-type: none"> معلم کمک کننده گان به صنف ها (رضاکاران، والدین و خواهر و برادر کلان تر اطفال) متعلمین دارای سوابق و توانایی های مختلف می باشند
نحوه تنظیم چوکی ها برای نشستن متعلمین	<ul style="list-style-type: none"> نحوه نشستن و تنظیم چوکی ها به صورت ردیفی و انعطاف ناپذیر می باشد و متعلمین بر روی چوکی ها و میزهای تحریر پشت سر هم می نشینند. اطفالی که در ردیف عقب نشسته اند فقط به پشت سر اطفال ردیف جلو نگاه می کنند و توانایی برقراری ارتباط آنها محدود می باشد. 	<ul style="list-style-type: none"> نحوه نشستن و تنظیم چوکی ها انعطاف پذیر می باشند. اطفال به شکل مدور روبه روی یکدیگر در سالن مکتب نشسته اند و به راحتی با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند.
مواد آموزشی	<ul style="list-style-type: none"> کتاب درسی (ریاضیات) کتاب تمرین تخته صنف 	<ul style="list-style-type: none"> مواد متنوع برای کلیه مضامین مانند مواد مضمون ریاضی که از مواد ارزان قیمت و یا استفاده شده (waste materials) ساخته شده است. اشیاء معمولی خانه به عنوان مواد آموزشی مورد استفاده قرار می گیرند.
منابع	<ul style="list-style-type: none"> منابع آموزشی اضافی وجود ندارد 	<ul style="list-style-type: none"> کالای خانگی و اشیایی که برای اطفال برای استفاده تیوری ریاضی آشنا و مشهور می باشد. شامل سازی اجتماع پیرامون با استفاده از کمک کننده گان به صنفهای درسی.
سنجش و ارزیابی	<ul style="list-style-type: none"> امتحانات کتبی استاندارد 	<ul style="list-style-type: none"> ارزیابی صحیح، مشاهدات، نمونه کار اطفال طی یک مدت زمان مشخص مثل کارنامه فعالیت های شاگرد. (به کتاب شماره 4 بنگرید.